

בה"י
שנה ג'
גליון
קמ"ב

גליון המאיר

פרשת
פינחס
תשפ"ד

פנינים יקרים, רעיונות מכריקים, סיפורים נפלאים,
מתוך שיעורי הרב הגאון המשפיע,
פה מפיק מרגליות
רבי מאיר צוויבל שליט"א
מחבר ספרי נר המאיר

פניני המאיר

'לכן אמור הנני נותן לו את בריתי שלום' (במדבר כה יב), ובת"י: 'ואעבדיניה מלאך קיים, ויחיי לעלמא למבשרא גאולתא בסוך יומיא'.

הנה כל מידותיו של הקב"ה הם מדה כנגד מדה, ויש להבין מה מדה כנגד מדה, יש כאן במה שיהיה מבשר הגאולה.

ונראה לבאר, על פי דאיתא בחולין (ה). שבשעה שהסתתר אליהו הנביא בנחל כרית היו העורבים מביאים לו בשר מבית המטבחיים של אחאב מלך ישראל, ולעיל מינה דרשו מן הפסוק (משלי כט יב) 'מושל מקשיב על דבר שקר כל משרתיו רשעים' שהטבחים של אחאב היו רשעים, ולכאורה קשה, כיצד אכל אליהו הנביא משחיטת רשעים, ותיירץ הרמ"ע מפאנו (עשרה מאמרות, מאמר חיקור דין פ"ב) שאין למדין מן הכללות, ואע"פ שאמרו 'כל משרתיו רשעים', אפשר שהיה שם אחד יוצא מן הכלל שהיה צדיק, ומשחיטתו אכל אליהו, עיי"ש.

והנה השבטים היו מבזים את פינחס, 'הראיתם בן פוטי זה שפיטם אבי אמנו עגלים לעבודה זרה, ואמרו שזה גרם לו לכעוס על זמרי, שכל הכועס כאילו עובד עבודה זרה. ואע"פ שהיתה כונתו לשם שמים מכל מקום הרי כלל קבעו חז"ל: 'כל הכועס', ואם כן גם פינחס בכלל, כך סברו השבטים לומר. אבל לפי האמור לעיל שאין למדין מן הכללות, אם כן גם בזה יש לומר דפנחס הוא יוצא מן הכלל ואינו כעובד עבודה זרה כיון שכעס לשם שמים. והוה שדייקו חז"ל בלשונם 'פינחס הוא אליהו', ולא אמרו אליהו זה פנחס, שרצו לתרץ שיטת פנחס שהוא כשיטתו, והיינו שמאליהו הנביא רואים שאין למדים מן הכללות וליכא חשש של עובד ע"ז.

והנה שלמה המלך אמר ברוח קדשו (משלי ב יט) על מינות או על התאוות: 'כל באיה לא ישוכן ולא ישיגו אורחות חיים, עיי"ש

מאמר המאיר

פנחס טיהר את ישראל מחלק הנכרי אשר דבק בקרבם וזיכה אותם לקיים מצות שבת וסוכה ולימוד התורה

בדין הוא שיטול שכרו

בפרשתו (במדבר כה יא-יב): 'פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן וגו' לכן אמור הנני נותן לו את בריתי שלום, ובמדרש (במדב"ר כא א): 'אמר הקדוש ברוך הוא בדין הוא שיטול שכרו'. והוא תמוה, דפשיטא דצריך ליתן לו שכר על המצוה שעשה, וכי היה הוה אמינא שהקדוש ברוך הוא לא ישלם לו שכרו?!, ומה נשתנה מצוה זו מכל המצוות. גם תמוה דלא מצינו לשון זה בשאר מקומות.

תשובה בערב שבת להוציא את חלק הגוי שלא ישבות בשבת

ונראה לבאר על פי הידוע בשם החידושי הרי"ם זצ"ל שאמר שצריך להזהר לשוב בתשובה בערב שבת, לפי שאמרו חז"ל (סנהדרין נה): 'גוי ששבת חייב מיתה', והחטא הנמצא באדם הוא חלק הגוי שהתערב בקרבן, דחלק הישראל הוא כל כולו קודש לה, על כן צריך להזהר להסיר מקרבן את

חלק הנכרי שבו כדי שלא יהיה בכלל גוי ששבת ח"ו. עכ"ד.

ובזה אמרתי לבאר הנוסח בקידוש הלילה: 'תחילה למקראי קודש זכר ליציאת מצרים', על פי שכתב רביה"ק מהר"י ט"ב מסאטמאר זי"ע (דברי יואל פרשת שמות) שעיקר הנס של יציאת מצרים לא היתה הוצאת הגופים הגשמיים מתחת שעבוד מצרים, אלא להוציאם מתוך עומק טומאת מצרים שהיו שקועים בה, ועל פי זה פירש את מאמר הכתוב (דברים ד לד): 'או הנסה אלוקים לבוא לקחת לו גוי מקרב גוי, פירוש, שהוציא ה' יתברך מקרבם ומפנימיות לבבם את טומאת מצרים שנשתרשה בקרבם במשך ימי גלותם, וזה היה עיקר היציאה. ולכן נקראת יציאת מצרים ולא יציאה ממצרים שהקב"ה הוציא חלק המצריים מתוך ישראל. עכדה"ק.

ועל פי דבריו איכא לפרש המדרש (פסיקתא) על הפסוק סוף פרשת וזאת הברכה (שם לד ב): 'ולכל היד החזקה ולכל המורא הגדול אשר עשה משה לעיני כל ישראל' וזה לשונו:

חיות הנשים מכח הנגינה

הרה"ק רבי דוד מטאלנא זצ"ל אמר לבאר בדרך צחות מה שרואים מדרך העולם שהנשים קרובות יותר לעולם הנגינה, ותמיד הן מחזרות לשמוע קול שירה חמורה, וביאר על פי הגמרא בקידושין (לד.) גבי מצות מזוזה דאמרו בלשון תמיהה: 'גברי בעי חיי נשי לא בעי חיי?!', והנה אם קוראים גמרא זו בניחותא, שלא בניגון של תמיהה, נשמע כאילו נשים לא בעי חיי ח"ו, נמצא שכל חיותן של הנשים תלויה בנגינה, על כן הם קשורים יותר לעולם הנגינה. עכ"ד.

ועל פי דבריו נראה ליתן טעם נחמד מדוע בפרשת בנות צלפחד ישנם הרבה טעמים עם ניגון הניכה כמו קדמא ואזלא, אזלא גרש, זרקא וכו', כיון דפרשה זו בנשים מיירי והן שואבים חיותן מן הניגון. ודו"ק.

מאמר המאריך

פניני המאריך

במפרשים, אך כיון שאין למדין מן הכללות אם כן גם הם יכולים לחזור בתשובה, לפיכך קבל פנחס שכר זה שהוא יבוא לבשר הגאולה ויחזיר את כל ישראל בתשובה שלימה.

*

אבינו מת במדבר, והוא לא היה בתוך העדה הנועדים על ה' בעדת קרח וגו' (במדבר כז ג).

צריך ביאור, מה רצו בנות צלפחד לומר בזה שלא היה אביהם בעדת קרח, מאי נפקא מינה בזה לענינם שרצים לירש את נחלתו. והמפרשים נתקשו בזה ותירצו כל אחד לדרכו, עיי"ש.

ונראה לבאר על פי מה שדן החתם סופר בתשובה (חלק ו סימן נו) לרב אחד שנתקשה בדברי רש"י כאן בפרשתו, והוא גמרא ערוכה בבבא בתרא (ק"ט): שמשוה ואלעזר היו עוסקין בפרשת יבמין, ובאו בנות צלפחד ואמרו למשה 'אם כבן אנו חשובין, תנה לנו נחלה, ואם לאו, תתיבם אמנו, כיון שאין לו בן'. והקשה השואל, לפי דעת הגאונים המובא במרדכי (יבמות סימן כח) דסבירא להו שמומר אינו זוקק לייבום, הא איכא למאן דאמר שצלפחד היה המקושר עצים, ואם כן הרי היה מומר, דהא קיימא לן (עירובין טו): שהמחלל שבת בפרהסיא הוא כמומר לכל התורה כולה, ואם כן מה היתה טענת בנות צלפחד שאמרו 'תתיבם אמנו', הא אינו זקוקה כלל לייבום. עיי"ש מה שתיירץ בזה.

והנה מובא בספר אוהב שלום שהרה"ק מקאמיניקא שאל את הרה"ק מרוזין זי"ע על הא דאיתא בתשובות הגאונים שמומר שנפל למים שאין להם סוף אשתו מותרת, מה שאין כן בישראל שאשתו אסורה בכהאי גוונא, וצריך ביאור טעמו של דבר. והשיב לו הרה"ק מרוזין שהטעם שאמרינן בנפל למים שאין להם סוף אשתו אסורה, משום דאנו סומכין שבשעה שנפל למים נזכר באין סוף ברוך הוא ובזכות זה בודאי ניצול ע"י נס ועלה בצד אחר, מה שאין כן במומר שהוא כופר בעיקר דלא שייך לומר שנזכר באין סוף ברוך הוא, אמרינן שבדודאי מת ואשתו מותרת. ע"כ.

נמצא שהגדרה של מומר לענין ייבום הוא מי שאינו מאמין בה' יתברך, ובוה יש לבאר הפסוק הנ"ל: 'והוא לא היה בתוך העדה הנועדים על ה' בעדת קרח', והיינו שלא היה מעדת קרח שלא האמינו בה' ובמשה עבדו, [וכמו דאיתא בייטב לב שמלת קר"ח הוא אותיות חק"ר על שעסק בחקירה והיו לו ספיקות באמונה] רק בחטאו מת אך אמונתו היתה שלימה, לכן תתיבם אמנו.

סוכה מצינו כנ"ל, כמו שאומרים בפיוטים של חג הסוכות: 'וערל לא יבוא וכו'.

פינחס הוציא את טומאת הגויים שהכניסו המדינים בישראל

והנה במעשה זמרי גרמו המדינים והמואבים להחטיא את ישראל ולהדביק בקרבם את טומאת זנותם על ידי שמשכו אותם לעשות כמעשיהם, ובפרט לפי מה שפירש הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע על הפסוק (במדבר כה יח) 'כי צוררים הם לכם בנכליהם אשר נכלו לכם על דבר פעור', שההרהורים הרעים של המדינים ומחשבות לבם נכנסו לבני ישראל והמשיכו בקרבם מחשבות של תאוה והרהורי זנות, אם כן היה מעורב בהם חלק נכרי ממש ממה שהכניסו בהם בני מדין, ובאופן זה לא היו יכולים לקיים המצוות הללו, לשמור שבת ולעסוק בתורה, שאסור לנכרי לעשות אותם, עד שבא פינחס וקינא קנאת ה' צבקות, וגם פעל בתפלתו להצילם מן הרהורים הרעים של הרשעים לבל יוכלו להזיק להם (עיי"ש בשם מהרי"ד מבעלזא), ובוה הוציא ועקר את חלק הנכרי אשר היה בקרבם ונעשו טהורים כאשר בתחילה.

נמצא שרק בזכות פנחס יכלו ישראל לשמור שבת וללמוד תורה, ויש לרמוז כן בלשון

'לעיני כל ישראל - בזמן שכולו מישראל'. דהיינו שאת כל הניסים של יציאת מצרים וקריעת ים סוף עשה להם משה בזמן שכולו מישראל, רצה לומר שנגאלו לגמרי מתוך זוהמת וטומאת מצרים שדבקה בהם ולא נשאר בהם רק חלק היהודי שלהם.

וזהו שאומרים בקידוש: 'תחילה למקראי קודש זכר ליציאת מצרים', דהיינו שכאשר אתא ובא שבת קודש צריך לעשות הכנה כמו שהיה בעת יציאת מצרים, שנטהרו ישראל לגמרי מחלקי הגוי אשר קנו שביתה בקרבם, וכמו כן צריך להטהר בערב שבת שלא ישאר מעורב שום חלק נכרי בקרבו כדי שלא יהיה בכלל גוי ששבת.

לימוד התורה ומצוות סוכה בלא תערובת חלק נכרי

והנה על פי יסודו של החידושי הרי"ם יש להוסיף ולהקיש לשאר ענינים בדומה לו, דהרי גם בלימוד התורה מצינו התם בסנהדרין (טו) שגוי שעוסק בתורה חייב מיתה, שנאמר (דברים לג ד): 'תורה צוה לנו משה מורשה', ולא להם, ולפי האמור מובן מאליו שגם הכא צריך כל איש ישראל להזהר שלא יהיה הוא בכלל גוי שלומד תורה, ובטרם יגש לעסוק בתורה צריך לחזור בתשובה שלימה ולהסיר ממנו את חלק הנכרי אשר בקרבו. וגם גבי מצוות

נצחון היצר קודש משולבים זה בזה

מסופר שהרה"ק האהבת ישראל זצ"ל נסע פעם במרכבה יחד עם אביו האמרי ברוך חקיני הצמח צדיק זי"ע, ובדרך נענה הצמח צדיק ואמר: 'שני דברים ישנם בעולם הזה שהם מעין העולם הבא, שבת קודש, ונצחון, ואני לקחתי לעצמי את שבת קודש'. וכאשר סיפר זאת האהבת ישראל הוסיף לאמה, דלכאורה יקשה, מדוע לא לקח את שניהם גם יחד, שבת קודש ונצחון, אלא נראה מזה ששניהם ביחד אינם עולים בקנה אחד, ואי אפשר להשיג הטעם של שבת קודש כאשר אדוקים במדת הנצחון. ע"כ.

אכן נראה להוסיף דיש אופן של נצחון שהולך שפיר יחד עם שבת קודש, והוא הנצחון על היצר הרע, דלא זו בלבד שהוא אינו סתירה לשבת קודש, אלא הוא גופא הנוי והפאר של יום השבת, וכמו דאיתא במדרש על הפסוק (שה"ש א ה) 'שחורה אני ונאווה': 'שחורה אני כל ימות השבת ונאווה אני בשבת', כי קדושת יום השבת מסייעת לאדם לצאת ממיצרי התאוות ולהתגבר על יצרו, ובוה מתנאים ישראל בשבת קודש. וזהו שאומרים בשבח הקדוש: 'הנוי והנצח לחי עולמים', דהיינו מתי יכולין ליקח שני מדות אלו נוי ונצחון ביחד רק כאשר הנצחון היא לחי עולמים.

והנה, כתיב בפרשת וישלח (בראשית לג יח): 'ויבוא יעקב שלם עיר שכם', וכתב בבני יששכר (שבתות מאמר ט) ש'שלם' רומז על שבת קודש, עיין שם, ובוה יש לרמוז בפרשתו (במדבר כו מט): 'ליצר משפחת היצרי שלם משפחת השלמי', רצה לומר שאף על פי דקיימא לן שאין מידת הנצחון יכולה לדור בכפיפה אחת עם נועם קדושת השבת, אבל הנצחון במלחמת היצר אינו כן, אלא שפיר יכול לילך יחד עם שבת קודש הרמוז ב'שלם', ולפיכך נסמכו זה לזה.

מאמר השבת

**הליכה בדרך באופן שלא
ימנע עונג שבת**

בשלחן ערוך הלכות שבת (או"ח סימן שיה) נפסק שהמבשל מאכל בשבת נאסר המאכל לאכילה על כל פנים ליום השבת, והביא **הביאור הלכה** שם בשם **החיי אדם**, שדוקא בכהאי גוונא שנעשה מעשה בגוף המאכל, וכן כל כיוצא בזה, אבל המוציא מאכל מרשות לרשות שלא נשתנה שום דבר בגוף המאכל ולא ניכר שינוי בו, מותר לאכלו אפילו בשבת. עיי"ש.

ונראה לבאר על פי זה לשון הזמר: 'הילוך תהא בנחת עונג קרא לשבת', דהיינו שתהיה זהיר בשעה שאתה צריך לילך בדרך שיהיה הילוך בנחת וביישוב הדעת, שלא יהיה ניכר בך שום שינוי לאחר צאתך לרחוב, כדרך דאי ה' שגם בשעה שהולכים בדרך דעתם מיושבת עליהם והם נוהרים מלהכשל בראיה אסורה או בשום מכשול אחר, בכדי שיהיה מותר להתענג בך בשבת.

**מאכל 'יוהך' - לרמז שהקב"ה
צריך לקרבנו אליו תחילה**

אחד מחסידיו של הרה"ק מאפטא ז"ע בא לפני הרה"ק מרוזין ז"ע, ביקש ממנו הרה"ק מרוזין שיאמר לפניו דבר תורה ששמע מרבו, נענה החסיד ואמר שהרה"ק מאפטא דיבר על מה שאמרו חז"ל בגמרא (ברכות לא) 'אין עומדין להתפלל וכו' אלא מתוך הלכה פסוקה, וביאר הכוונה, דידוע הדין שיחיד ורבים הלכה כרבים, והנה כנסת ישראל יש להם כביכול ויכוח עם הקדוש ברוך הוא, דהבורא יתברך אומר 'שובו אלי ואשובה אליכם' (מלאכי ג ז), כלומר שישראל צריכים לפתוח בתשובה תחילה, ועל ידי האתערותא דלתתא יחזור הקדוש ברוך הוא וישוב אליהם, ולעומת זאת ישראל טוענים (איכה ה כא) 'השיבנו ה' אליך ונשובה', שאתה תעשה לנו

מאמר המאיר

ויפרש לנו ספקותיה, יען כי רק בזכותו זכינו לאורה.

מצות סוכה בזכות פנחס

וגם למצוות סוכה זכינו בזכות קנאתו של פנחס, כנזכר לעיל, ולכן תמצא מרומז דבר זה בפסוק (ויקרא כג מב): 'בסוכות תשבו שבעת ימים' ראשי תיבות 'תשבי'. ויש לומר דלכן בא הכתוב וייחסו אחר אהרן, כיון שמצוות סוכה היא זכר לענני הכבוד שהיו בזכות אהרן, על כן בא הכתוב להורות שרק בזכות פנחס יכולים ישראל לקיים מצוה זו.

ויש לרמז בלשון הכתוב: 'הנני נותן לו את בריתי שלום', 'שלם' מרמז על ש'בת, ל'ימוד, והמם הוא הסוכה שהוא מוקפת בארבע דפנות [האות ו' היא קטיעא].

ונראה לפרש בזה את הפסוק בפרשת דברים (דברים א ד-ה): 'אחרי הכותו את סיחון מלך האמורי וגו' הואיל משה באר את התורה הזאת לאמר, 'הואיל' אותיות 'אליהו', ורצה לומר שאחרי הכותו את סיחון מלך האמורי וגו', כלומר, אחר שבא פנחס הוא אליהו ועקר את חלק הגוי אשר התערב בכלל ישראל, אז היה משה יכול לבאר את התורה הזאת לאמה, דקודם לכן לא היה יכול ללמד את התורה לבני ישראל

הפסוק, 'תחת אשר קנא לאלוקיו', האותיות ש'תחת' תיבת 'אשר' הם 'שבת', ולכן זכה פנחס הוא אליהו שהוא רושם בכל מוצאי שבת את הזכויות אשר עשו ישראל בשבת קודש, כדאיתא בספ"ק **אגרא דכלה** (פרשת ת) כיון שכל עיקר מה שיכולים ישראל לשמור שבת לא זכו לה אלא בזכותו.

**תשבי יתרץ קושיות
ואבעיות - בשכר שזיכה את
ישראל בלימוד התורה**

וכמו כן גם בלימוד התורה לא היו ישראל יכולים לעסוק לולא שבא פנחס וקינא קנאת ה' צבקות, לפיכך זכה הוא להאיר עיניהם של ישראל בתורה, כמו שאומרים בכל מוצאי שבת 'איש תשבי על שמו נקרא תצליחנו על ידו בתורה', וכן מסופר רבות בגמרא שאליהו הנביא היה לומד עם התנאים והאמוראים, וגם על הצדיקים אשר בדורות שלפנינו מסופר כן, וגם לעתיד לבוא יבוא תשבי ויתרץ קושיות ואבעיות, כל זאת בזכות שטיהר את ישראל מחלק הגוי אשר בקרבם והכשירם לעסוק בתורה הקדושה.

ובזה אפשר לבאר לשון המדרש הנ"ל: 'בדין הוא שיטול שכרו', רצה לומר ששכרו יהיה בדבר זה שהוא יודיענו את דיני התורה

התגברות במלחמת היצר - רק על ידי 'לא' מוחלט

הרה"ק הבית אברהם זצ"ל כתב לפרש את הלשון במגילה (אסתר ג ב): 'ומרדכי לא יכרע ולא ישתחוה', דלכאורה תמוה, דהיה לו לכתוב לשון הווה, 'ומרדכי אינו כורע ואינו משתחוה', ומדוע כתב לשון עתיד 'לא יכרע ולא ישתחוה', וביאר דהכתוב מפרש כיצד עמד מרדכי בנסיון, כיון שהיתה לו החלטה גמורה שלא יכרע ולא ישתחוה בשום פנים ואופן, ורק כך אכן עמד בזה ולא כרע להמון, כי רק על ידי החלטה חזקה וברורה יכול האדם לעמוד במלחמת היצר ולא להגרף כעלה ברוח מצויה.

והביא בשם אביו שפירש בזה לשון הכתוב (איוב יד ד): 'מי יתן טהור מטמא - לא אחד', דמה מבדיל את האדם בין טומאה לטהרה, 'לא' אחד, דהיינו חד 'לא' בתקיפות, אבל כאשר אין לו לאדם החלטה חזקה רק בכל פעם שוקל מחדש כיצד לנהוג אזי באופן כזה אין קיום לעבודתו, כי אף אם ברגע זה הוא עומד בנסיון ומתגבר על יצרו, מכל מקום למחר עלול לראות טעמא להתירא ולהמשך אחר יצרו. וכאותו שיכור שהחליט בנפשו לא לשתות עוד יי"ש כלל, והרבה פעמים תקפה אותו התאוה וכבר התחיל לילך לבית המשתה אך באמצע הדרך התגבר על יצרו וחזר בו, עד שכעבור תקופה קצרה שעמד בנסיון חשב לעצמו: 'הנה כבר מזה זמן שאני עומד בנסיון בגבורה ואיני שותה', על דבר כזה עצמו ראוי לשתות לחיים, ובמחשבה זו רץ לבית המשתה והריק לקרבו כוסות הרבה ועד מהרה חזר לשכרותו. וזהו תוצאה של חוסר החלטה. עכתודה"ק.

ובזה נראה לפרש לשון המשנה (אבות פ"א מ"ד): 'ואם לא עכשיו אימתי', כלומר, שאם לא תגיד לעצמך 'לא' חזק עכשיו, אימתי תזכה להתעלות בעבודת ה', כי בכל פעם תוכל ליפול ח"ו.

מאמר המאיר

מאור השבת

ההתעוררות תשובה ואחר כך נחזור אליך, על דרך הכתוב (שה"ש א ד) 'משכני - אחר כך נרצה, וכיון שיחיד ורבים הלכה כרבים אם כן הדין הוא עם כנסת ישראל שהקדוש ברוך הוא צריך למשכם אליו בתשובה ולברוא להם לב טהור. וזהו שאמרו 'אין עומדים להתפלל אלא מתוך הלכה פסוקה, דהיינו שכאשר באים להתפלל על ישראל לפני הקדוש ברוך הוא צריך להזכיר לפניו שהלכה פסוקה כהרבים דהיינו ככנסת ישראל שאומרים 'השיבו ה' אליך ונשובה'. עכתודה"ק.

והנה מסופר על הרה"ק הרבי מלובלין ז"ע שהיה רגיל לברך את הבאים להפרד ממנו בטרם נסעם לביתם בברכת: 'א גוטע יוהך, ורמו בזה על השם הידוע היצא מן הפסוק (תהלים צא יא) 'כי מלאכיו יצוה לך'. ועל פי דרכו נראה להעמיס גם אנו ד"יוהך ראשי תיבות 'חיד ורבים הלכה כרבים', ובה יש ליתן טעם נאה למה שנהגו לאכול מאכל ה'יוהך' בשבת, כי הנה 'מאכל' ראשי תיבות 'כי מחכים אנחנו לך', ובאכילת מאכל זה מעוררים שהדין הוא שהקדוש ברוך הוא צריך לקרבו ולהשיב אותנו אליו תחילה, מכח הכלל של יחיד ורבים הלכה כרבים.

כיון שהיה מעורב בהם חלק נכרי וגוי שעסק בתורה חייב מיתה. ובזה איכא לבאר המדרש פליאה (מובא בדברי יואל פרשת פנחס) וזה לשונו: 'הרוצה לידע שפינחס זה אליהו, יראה מאלה הדברים', ולפי האמור הוא מבואר היטב, דזה מוכח מפסוק הנ"ל, שהואיל משה לבאר את התורה בזכות אליהו שהוא פנחס. ודו"ק.

ולא תתורו - למען תזכרו

סיפר לי ידידי מעשה נפלא אשר בו יש ללמד מוסר השכל בכמה ענינים חשובים, וכך היה מעשה: ידידי הלז משמש מזה שנים כמלמד באחד הכיתות הגבוהות בתלמוד תורה מסוים, כדרך העולם יש לו בכל שנה תלמידים מכל הסוגים, יש שזכו לראש חזק ובכשרונות ברוכים, ולעומתם ישנם את חלושי ההבנה שצריך לבאר להם כל דבר בהמחשות ובציורים, וביניהם ישנם את הבינונים.

והנה בתחלת שנת הלימודים בהאי שתא קיבל תלמיד מיוחד ביותר, הלה היה מבקש גדול, בעל מידות טובות ומתמיד עצום, אך כגודל התמדתו כך חולשת כשרונותיו, כמה שהתייגע ללמוד ולחזור הצליח בקושי להבין את דברי הגמרא, וגם זאת רק אחר שהמלמד הסביר לו במתינות כמה פעמים והמחיש לו בציורים ובאופנים שונים, אולם גם כשכבר זכה להבין את הגמרא לא נתקיים לימודו בידו, וכצל עובר פרחו מראשו כל ההסברים וכל הציורים. ובשעת הבחינה בכתב כאשר כולם השיבו בברירות, החזיר הוא את הבחינה כשהוא מלא למחצה לשליש ולרביע.

בכל שבוע נשנה המחזה הזאת, הילד יושב ולומד ומתאמץ ואינו מצליח לקצור את פירות עמלו, המלמד ניסה להתחשב בו ככל יכלתו אך עם כל הרצון הטוב לא הגיע לכדי מחצית מן התלמידים האחרים, במקום זאת חיזקו בדברים וחזר בפניו תמיד שבשמים אין מחשבים את הידיעות, אלא את העמל והיגיעה שהשקיעו בלימוד, ולפום צערא אגרא, וכו' וכו', אך גם הוא ייחל והתפלל תמיד שכבר יפתחו לו לתלמיד שערי בינה בתורה ויזכה לראות סימן ברכה בלימודו.

והנה כמה שבועות לאחר פסח כאשר בדק המלמד את הבחינות החדשות ראה לפליאתו שהבחינה של אותו תלמיד מלאה בתשובות, מה שלא קרה מתחילת השנה, בתחילה היה בטוח שמדובר בתשובות בעלמא אך כאשר בדק את התשובות נוכח לראות שהתשובות ברורות וטובות, כתובות בהירות דבר דבור על אפניו, הוא בדק פעם ופעמיים אם לא טעה ולקח בחינה של תלמיד אחר, אך לא, הבחינה היא של אותו תלמיד. לאחר מחשבה הסיק המלמד את המסקנא המתבקשת שהילד העתיק לעצמו תשובות מתלמיד אחר, המלמד החליט לבדוק הדבר, בשבוע הבא כאשר חילק את הבחינה הסתכל ובדק אחר התלמיד הלז, הוא ציפה לראות אותו כשהוא פונה לצדדים אך למרבה הפתעתו ראה את התלמיד יושב וכותב במרץ ובחשק בלא הפסקה, תוך זמן קצר קם הלה ממקומו והחזיר לו את הבחינה כשהוא כתובה במלואה, המלמד בדק את התשובות וראה אותן ברורות וטובות, משיב כהלכה, אילו לא ראה בעצמו את הכותב היה משייך את התשובות לגאון שבחבורה.

הפליאה התעצמה מרגע לרגע, כיצד אירע המהפך הזה, ממש מן הקצה אל הקצה, מן החלוש שבכתה לחריף שבחבורה, כמה ימים הסתובב המלמד כשהפליאה מנקרת במוחו עד שהחליט לשאול את פי התלמיד בעצמו, בהזדמנות הראויה קרא המלמד את הילד לחדרו ונכנס עמו בדברים על דא ועל הא, לבסוף שאל לו את השאלה הבערת: 'ראיתי לאחרונה שברוך ה' אתה מחזיר בחינות מלאות וטובות ותשובותיך מיוחדות במינן, גם בלימוד ניכר שיפור לטובה ואתה מגלה הבנה בהירה ועמוקה, אמור נא לי שמא אתה יודע כיצד אירע שינוי מופלג כזה, בזכות מה זכית לדבר זה?'

השיב התלמיד בתמימות: 'בטרם יצאנו לבין הזמנים של פסח דיבר המלמד על הענין של שמירת עינים, ואמר שאם האדם עומד בנסיון ושומר על עיניו אזי הוא חשוב מאוד בשמים ויכול לפעול בתפילתו מה שהוא רוצה, והנה נגד המקום שאני עומד ומחכה תמיד לבאס ישנו בית ספר של גויים, ולאחר ששמעתי את דברי המלמד התחלתי לשמור על עיני בכל עוז ולהשגיח שלא להכשל אפילו בטעות, ובד בבד התפללתי אל ה' יתברך שיאיר את עיני בתורתו ויתן לי לב מבין להבין ולזכור את מה שאני לומד, ואכן מאז אני זוכה להבין את הגמרא בקלות ובמהירות וגם נחקקים הם על לוח לבי לזכרון תמיד ואני רואה סימן ברכה בלימודי...'. ע"כ המעשה.

ונראה לרמוז זה בפרשתן (במדבר כז יט-כ): 'וציית אותו לעיניהם, ונתתה מהודך עליו למען ישמעו כל עדת בני ישראל', פירושו, שתצווה אותם על שמירת עיניהם לבל יפגמו, 'למען ישמעו כל עדת בני ישראל', שגם החלשים שבהם יקבלו לב שומע להבין ולהשכיל בדברי תורה.

הוצאת הגליון נתנדב לע"נ
הרה"ק
רבי חיים בן עטר
ב"ר משה זצ"ל
האור החיים הקדוש
 יומא דהילולא קדישא ט"ו תמוז

ליטול חלק בהוצאת הגליון ולהארות והערות או לקבל הגליון, ניתן לפנות gilyonhamier@gmail.com